

До Научното жури

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Венцислав П. Стоянов
за дисертацията на Веселин Димитров Петров
на тема “ Приемане на наследство”
за получаване на образователна и научна степен “доктор”

Уважаеми членове на Научното жури,

Дисертационният труд на докторанта Веселин Петров е в размер на 253 страници. Посветен е на един от основните проблеми на наследственото право – приемането на наследство. Тази тема обаче е свързана и с другите части на гражданското право – в общата обикновено се разглежда като универсално правоприемство (без завета), във вещното като способ за придобиване на вещни права, в облигационното като промяна на длъжника, а в семейното – като придобиване, изключващо семейната имуществена общност. От друга страна, приемането на наследството най-често води до възникване на съсобственост, а оттам предпоставя едно от основните особени искиви производства – съдебната делба. Следователно дисертантът е направил добър избор на тема, която безспорно има важно теоретично и практическо значение. Не без значение е и фактът, че темата не е подвластна на дадена времева конюнктура: тя е

била винаги значима, от древността до наши дни, а това е аргумент за нейната непреходност.

Трудът обхваща увод, пет глави и заключение. Използваният научен апарат се състои от 177 заглавия на кирилица и 12 на латиница.

В Увода се определя целта на дисертацията, излага се систематическото разделение на материала в пет глави, както и необходимостта от неговата поява. Макар и класическа, темата има своята актуалност и това обуславя интереса към нея и в наше време.

В глава първа на труда се разглеждат въпроси, свързани с историческото развитие на института и откриването на наследството. Отделя се значително място за изясняване на понятията “наследници” и “наследство”. В параграфа, посветен на наследниците, авторът обръща особено внимание на правното положение на заченатия и на наследяването от държавата. Посветеният на този аспект на придобиването абзац е озаглавен “наследяването и държавата” и там се акцентира върху особеното положение на държавата при наследяването. Анализират се различните концепции досежно качеството на държавата като наследник по закон и като субект, който наследява по силата на закона, без да има качеството на наследник. Съвсем прагматично авторът поддържа схващането, че държавата е длъжна да приеме наследството дори и тогава, когато е само пасив. Обратното становище не намира подкрепа в разпоредбата на чл.11 ЗН. Струва ми се обаче, че ако държавата не се възприема като наследник, то при придобиването няма да е налице правоприемство – обратно стр.50. По отношение на наследството се приема, че то винаги е имущество на наследодателя – неговите права и задължения.

Глава втора е посветена на правото на наследяване. Тук са разгледани двете системи за придобиване на наследство, определя се приемането на наследството като едностранна сделка и наследството правоприемство. Авторът подлага на анализ различните виждания по отношение на приемането, както и самия начин на приемане – изрично или мълчаливо. Интересна е неговата интерпретация на поддържаното в литературата становище за придобиването на владението от страна на призования наследник, макар последният да не е приел наследството. Доколкото тези разсъждения почиват на базата на отменения ЗН, те нямат непосредствена практическа стойност. По-важно е обаче да се установи дали с предявяване на посесорни искове от страна на неприелия наследник не се стига на практика до мълчаливо приемане на наследството. Ако това е така, същото ще може да се каже и за петиторните искове, които представляват акт на управление, а не на разпореждане, ТР 91-74- ОСГК.

В същата глава се анализира приемането на наследство от страна на недееспособен, като удачно се прави уговорката, че ако недееспособният е встъпил в брак, не е необходимо при приемането на участва родител, респ. попечител.

Интерес представляват разсъжденията на автора относно възможността за придобиване по давност в периода на бездействие на наследника, улеснен от промяната в ЗН от 1992 год. Дисертантът допуска в този период вещни права от наследството да бъдат придобивани по давност от други наследници или от трети лица. На практика придобиването по давност в наши дни най-често се случва при сънаследяване. За съжаление, в дисертацията липсва анализ на ТР 1-2012-ОСГК (вероятно поради факта, че трудът вече е бил изготвен преди неговото публикуване), тъй като именно в това решение ВКС доста свободно интерпретира презумпцията по чл.69 ЗС, приемайки, че тя не се прилага когато съсобствеността е възникнала при наследяване.

В същата глава се разглеждат и въпросите за отмяната на срока за приема и нейното действие, правното положение на имуществото преди приемането му, както и приемането на завет. Авторът прави обоснования извод, че придобиването на наследството не се извършва автоматично с неговото откриване, а едва след волеизявлението за приемането му.

Глава трета е озаглавена “Изрично приемане на наследството”. Следващата глава – четвърта, третира мълчаливото приемане на наследството, като по този начин приемането на наследството е основен акцент и в двете части. Би могло да се помисли дали не е по-добре да има една обща глава – Приемане на наследство, а изричното и мълчаливо приемане да бъдат отделни параграфи. Разбира се, и разглеждането поотделно не поставя непреодолими проблеми.

В глава трета са разгледани три основни въпроса при изричното приемане – приемане направо, приемане по опис, нищожност и унищожаемост на волеизявлението за приемане. Авторът приема, че изрично приемане е налице, когато се осъществи фактическият състав по чл.49 ал.1 ЗН – едва с вписването на заявлението за приемане в особената книга в Районния съд посоченият състав се счита за осъществен. Ако този изрично посочен елемент от фактическия състав (вписването) липсва, то тогава изричното приемане не е осъществено. Би могло да се спори дали тук е налице мълчаливо приемане - стр.142. Без да се прави аналогия между вписването по ЗС, Правилника за вписванията и Закона за кадастъра и имотния регистър, струва ми се, че това становище на автора може да се приеме.

В чл. 49, ал.1 детайлно са разписани елементите за изрично приемане на наследството. Те донякъде наподобяват разпоредбата на чл.100 ЗС относно отказ от право на собственост или друго вещно право върху недвижим имот. Този отказ има действие само след като бъде вписан. И при чл.49 ал.1 ЗН вписването е елемент от състава, макар и да не става дума за вписване на актове за придобиване на вещни права. С него се дава гласност на действието, като то същевременно е и доказателство за извършеното приемане. Като цяло разбирането на автора за ролята на вписването на заявлението може да бъде споделено.

По отношение на пороците на волеизявлението за приемане на наследството авторът застъпва становище, че в ЗН не се съдържа цялостна уредба и самият закон не изгражда институт на недействителност. Ето защо приложима ще бъде уредбата в ЗЗД.

В глава четвърта, както вече стана дума, се разглежда мълчаливото приемане. Според автора това е приемане с конклюдентни действия. Предмет на анализ са общото правило – да е извършено действие от наследника и то несъмнено да предполага намерението му да приеме , и специалното правило – наследството се счита мълчаливо прието, когато наследникът укрие наследствено имущество.

Глава пета е посветена на последиците от приемането на наследството, които се обособяват в две групи: общи последици и специфични последици. Като обща последица се посочва правоприемството, т.е.преминаването на имуществото на наследодателя към едно или няколко лица. Последното се определя от правната теория като транслативна сукцесия.

В заключението на труда се съдържат изводите от анализите и някои предложения *de lege ferenda*.

Дисертацията представлява завършено изследване по един важен институт на наследственото право. На практика този проблем не е изследван досега така задълбочено и при тази нормативна уредба. Изказът на автора е ясен и точен, лексиката му е богата, използването на латинската правна терминология е прецизно и коректно.Използван е значителен научен апарат както на кирилица, така и на латиница. Цитирана е обилна съдебна практика. Дисертантът устоява своите научни позиции в полемика с безспорни авторитети в гражданското право. Трудът съдържа и определени приноси като правото на приемане, правното положение на

имуществото преди приемането и последиците от приемането; направени са и някои уместни предложения *de lege ferenda*, от които най-значимото е българското наследствено право да премине от системата на приемането на наследство към системата на отказа и др.

Към труда биха могли да се отправят и определени бележки. Някои бяха направени в хода на изложението, като към тях може да се добави и тази за по-детайлно разглеждане на придобиване по наследство от различните субекти.

В заключение може да се каже, че дисертационният труд “Приемане на наследство” напълно отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав за присъждане на образователната и научна степен “доктор”. Ето защо аз смятам, че Научното жури има всички основания да даде на дисертанта Веселин Димитров Петров образователната и научна степен “доктор”.

С уважение:

проф. д-р В.Стоянов

